Διασχολική συνεργασία με σημείο αναφοράς το ΓΕΩΠΑΡΚΟ ΛΕΣΒΟΥ

4ο Γυμνάσιο Μυτιλήνης

Σχολικό έτος: 2021 - 2022

Τα αρχοντικά της Μυτιλήνης: Η περίπτωση της οικίας Θρασύβουλου Αλεπουδέλλη (αρχοντικό Ελύτη)

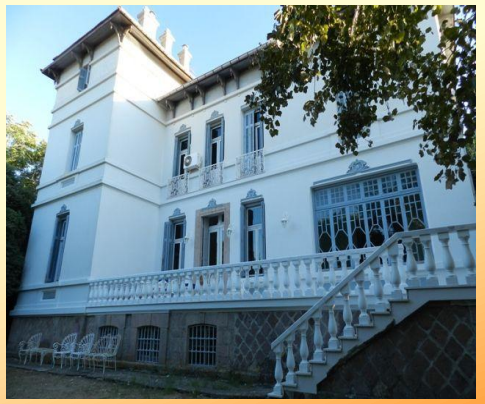

Τα αρχοντικά της Μυτιλήνης: τα στολίδια της πόλης μας!

Πύργος Ιωάννη Γιαννέλη, Ακλειδιού

Αρχοντικό Αχιλλέα Βουρνάζου, Κιόσκι

Οικία Ιωάννη Λαλέλλη, Χρυσομαλλούσα

Κατοικία Ιωάννη Στ. Γεωργιάδη, Επάνω Σκάλα

Κατοικία Γεωργίου Δομένικο, Σουράδα

Οικία Θρασύβουλου Αλεπουδέλλη (αρχοντικό Ελύτη), Σουράδα

Προκειμένου να προσεγγίσουμε το θέμα μας, λειτουργήσαμε διαθεματικά υλοποιώντας τις ακόλουθες δράσεις:

1η δράση:

Προσεγγίσαμε τις έννοιες «Γεωπάρκο», «Γεωπάρκο Λέσβου» και «Unesco».

Συνδέσαμε το θέμα της εργασίας μας με τα παραπάνω.

Θέσαμε το σκοπό και τους στόχους της έρευνάς μας, ορίσαμε το ρόλο του καθενός μέσα στην ομάδα εργασίας μας και σχεδιάσαμε τις επόμενες δράσεις μας.

2η δράση:

Επισκεφτήκαμε την οικία Θρασύβουλου Αλεπουδέλλη στη Σουράδα. Εκεί οι σημερινοί ένοικοι του αρχοντικού μας ξενάγησαν σε ολόκληρο το οίκημα και στην αυλή του, μας μίλησαν βιωματικά για τη σχέση τους με αυτό και απάντησαν στις ερωτήσεις που είχαμε προετοιμάσει να τους απευθύνουμε. Παράλληλα, συλλέξαμε πολυμεσικό υλικό για την εργασία μας.

3η δράση:

Αποτυπώσουμε σε γραπτό λόγο και έτσι «διασώσαμε» με δημιουργικό τρόπο τις εντυπώσεις, τις σκέψεις και τα συναισθήματα που μας γεννήθηκαν από την επίσκεψή μας στο αρχοντικό Θ. Αλεπουδέλλη (αρχοντικό Ελύτη).

4η δράση:

Συναντηθήκαμε διαδικτυακά με καθηγητές και μαθητές του δικτύου των σχολείων που μελετούν θέματα αντίστοιχα με τα δικά μας. Με τον τρόπο αυτό, είχαμε την ευκαιρία να έρθουμε σε επαφή, να γνωριστούμε, να συνομιλήσουμε και να ανταλλάξουμε απόψεις με καθηγητές και μαθητές από τα σχολεία που παίρνουν μέρος στο πρόγραμμα και έχουν αναλάβει να ερευνήσουν τα αρχοντικά που υπάρχουν στο δικό τους τόπο.

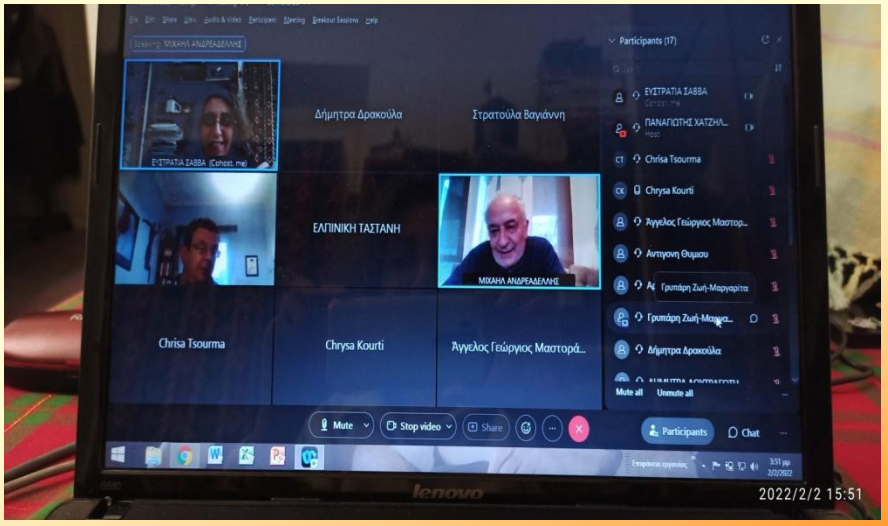

5η δράση:

Συναντηθήκαμε διαδικτυακά με τον κο Αναγνώστου, σύμβουλο φιλολόγων Μυτιλήνης και μελετητή της τοπικής ιστορίας, ο οποίος μας μίλησε για το ιστορικό πλαίσιο, τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες εντός των οποίων οικοδομήθηκαν τα αρχοντικά της Μυτιλήνης και συγκεκριμένα η οικία του Θρασύβουλου Αλεπουδέλλη (αρχοντικό Ελύτη), αλλά και για τα γενικά χαρακτηριστικά των οικοδομημάτων αυτών.

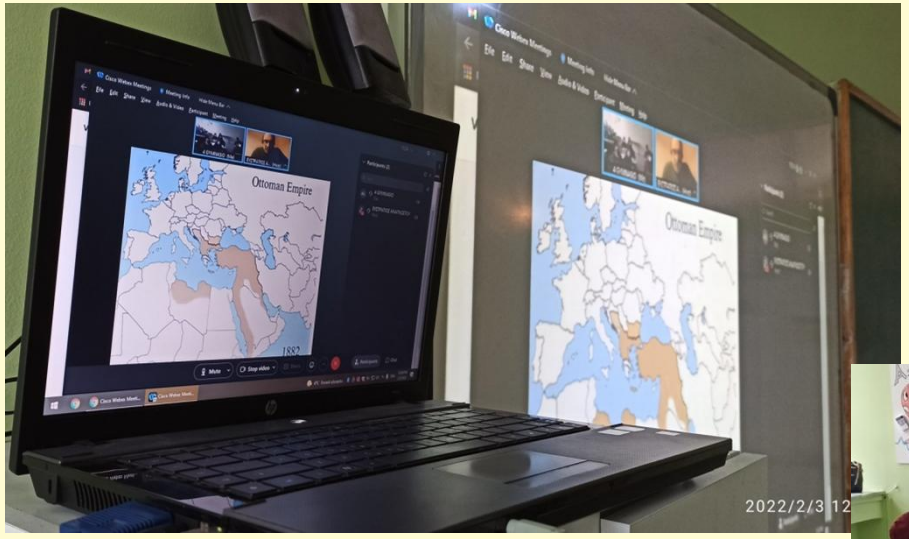
Ottoman Empire
1892
Ottoman Empire
2022/2/3 12

2022/2/3 12:29

6η δράση:

Πλοηγηθήκαμε κατευθυνόμενα στο διαδίκτυο, προκειμένου να ερευνήσουμε ευρύτερα και βαθύτερα διάφορες πτυχές του θέματός μας, όπως το ποιος ήταν ο ιδιοκτήτης του συγκεκριμένου αρχοντικού, ποια σχέση είχε με τον Ο. Ελύτη, ποια είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αρχοντικού κ.α.

7η δράση:

Γνωρίσαμε και απολαύσαμε τη μελοποιημένη εκδοχή του ποιητικού έργου του Ο. Ελύτη, του ποιητή που έχει συνδεθεί στενά με το κτίριο που μελετάμε.

8η δράση:

Σχεδιάσαμε την πρόσοψη ορισμένων αρχοντικών της Μυτιλήνης.

Οικία Παναγιώτη Παραδέλλη, Ακλειδιού – Γαβριήλ Κατερίνα

Εξοχική κατοικία Αχιλλέα Βουρνάζου, Βαρειά – Ηλία Φανή

Οικία Αλεξάνδρου Βοστάνη – Ευστρατίδης Παναγιώτης

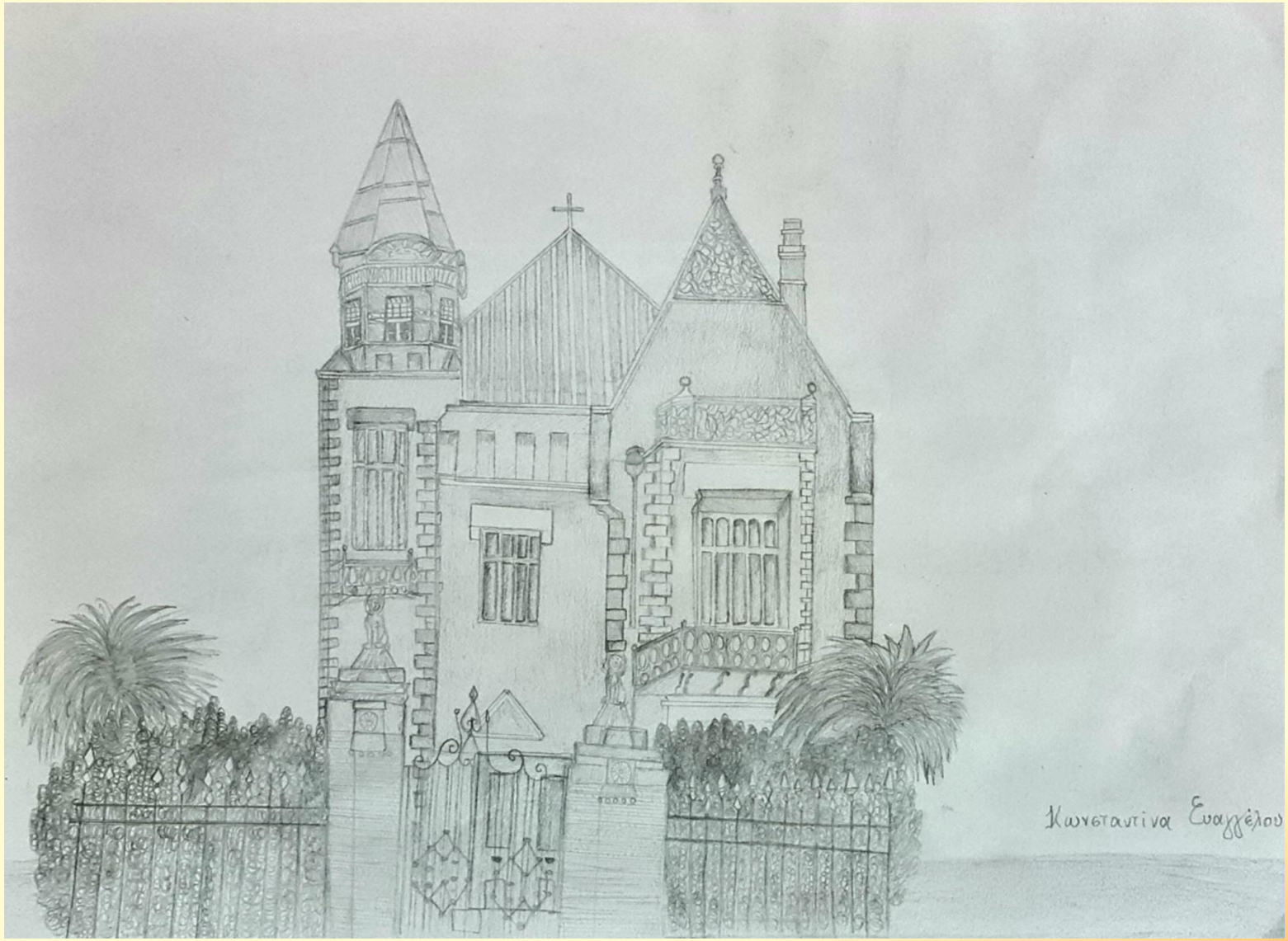

Αρχοντικό Ευστρατίου Αποστόλου, Σουράδα - Ευαγγέλου Κωνσταντίνα

Πύργος Χατζηχριστόφα Κωνσταντίνου, Σουράδα – Μυρωδέλη Βάσω

Μαρσώνη Νίκη

Σαρηγιάννη Άλκιστη

9η δράση:

Συζητήσαμε για τη δομή και τη μορφή που θέλουμε να έχει η τελική μας εργασία. Κατόπιν αξιολογήσαμε το σύνολο του υλικού που είχαμε συλλέξει και επιλέξαμε ό, τι εξυπηρετεί το σχεδιασμό μας.

Έτσι, επιτέλους, η εργασία μας άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά και… ιδού τα αποτελέσματα !!!

Ιστορικό πλαίσιο εντός του οποίου οικοδομήθηκαν τα αρχοντικά στη Μυτιλήνη.

- Τον Ιανουάριο του 1850 η θερμοκρασία έπεσε απότομα στους πλην 8 βαθμούς κελσίου. Οι ελαιώνες καταστράφηκαν και τα ζώα πέθαναν απ’ το κρύο.

- Το 1867 νέα θεομηνία χτυπά τη Λέσβο, ο καταστροφικότερος σεισμός που γνώρισε ποτέ το νησί μεγέθους 6,8 R. Το αποτέλεσμα, εκατοντάδες έχασαν τη ζωή τους και τραυματίστηκαν, ενώ περίπου 4750 κτίρια κατέρρευσαν και χιλιάδες άλλα υπέστησαν σοβαρές ζημίες.

- Πολλοί Λέσβιοι και ιδιαίτερα Μυτιληνιοί αναγκάστηκαν να εκπατριστούν, για να αναζητήσουν καλύτερη τύχη (Κωνσταντινούπολη, Νότια Ρωσία, Αίγυπτο, Ρουμανία).

-Το νησί υπό αυτές τις συνθήκες αδυνατούσε να ανακάμψει οικονομικά.

- Η Οθωμανική Διοίκηση αποφάσισε να αναβιώσει τους ελαιώνες. Φυτεύτηκαν νέοι, δεκαπλάσιοι σε έκταση από τους παλιούς με ποικιλίες ελαιοδέντρων ανθεκτικές στις χαμηλές θερμοκρασίες.

- Η χρυσή εποχή του νησιού αρχίζει!

- Η βιομηχανική επανάσταση έφερε στο νησί σύγχρονα ατμοκίνητα ελαιοτριβεία, ενώ ταυτόχρονα αναπτύχθηκε η σαπωνοποιία και το εμπόριο.

- Το λιμάνι της Μυτιλήνης εξελίχθηκε σε διαμετακομιστικό κόμβο.

- Πολλοί από εκείνους που είχαν μεταναστεύσει τώρα επιστρέφουν στο νησί ως επιτυχημένοι επιχειρηματίες και θέλουν να επενδύσουν στον τόπο τους.

- Το αποτέλεσμα είναι να δημιουργηθεί μία νέα αστική τάξη στη Μυτιλήνη αποτελούμενη από οικονομικά ισχυρότατους και πολυταξιδεμένους Λέσβιους (μεγαλέμπορους, επιχειρηματίες, βιομήχανους, εφοπλιστές, τραπεζίτες, γαιοκτήμονες), οι οποίοι άρχισαν να χτίζουν τα σπίτια τους στο νησί.

- Μάλιστα, αυτοί οι κοσμοπολίτες αστοί συναγωνίζονταν μεταξύ τους για το ποιος θα έχει το ωραιότερο, το ακριβότερο, το πιο μοντέρνο και το πιο ξεχωριστό σπίτι.

- Με άλλα λόγια, οι συγκεκριμένες κατοικίες αποτέλεσαν έναν τρόπο επίδειξης του πλούτου που συσσώρευσαν οι μεγαλοαστοί της Μυτιλήνης από τις οικονομικές τους δραστηριότητες.

- Ο κάθε ιδιοκτήτης συνεργαζόμενος πάντα με εμπνευσμένους αρχιτέκτονες και ταλαντούχους εμπειρικούς τεχνίτες (πρωτομάστορες), ανάλογα με το γούστο του, ανάλογα σε ποιους τόπους είχε ταξιδέψει και τι ήταν της μόδας, δημιουργούσε το δικό του ύφος.

- Η διαφοροποίηση των σπιτιών επιτυγχάνονταν με τον συνδυασμό πολλών αρχιτεκτονικών στιλ στο ίδιο κτίριο, όπως κλασική ελληνική αρχιτεκτονική, art deco, γοτθικό, νεογοτθικό, μπαρόκ, ροκοκό, κάτι που **συναντάται μόνο στα αρχοντικά της Μυτιλήνης** και αποτελεί ένα **διακριτό τοπικό αρχιτεκτονικό ιδίωμα.**

- Ωστόσο, σε όλα σχεδόν τα αρχοντικά υπήρχαν σοφίτες, μαρμάρινες διακοσμήσεις, γραφικά σαχνισιά και τζαμωτά, υπέροχοι κήποι, μαρμάρινες σκάλες, ψηλοτάβανα ευρύχωρα δωμάτια, μεγάλα παράθυρα, ζωγραφιστά ταβάνια, τοιχογραφίες και λιθόστρωτα.

- Εντυπωσιακά αρχοντικά βλέπει κανείς μέσα στην πόλη, αλλά και στο Μακρύ Γιαλό, στ' Ακλειδιού, στη Βαρειά και, βέβαια, στη Σουράδα.

Η οικία Θρασύβουλου Αλεπουδέλλη (αρχοντικό Ελύτη)

- Το αρχοντικό Ελύτη βρίσκεται στην περιοχή της Σουράδας της Μυτιλήνης.

- Πρόκειται για εξοχική κατοικία.

- Τα πρώτα θεμέλια μπήκαν το 1910 και η κατασκευή του ολοκληρώθηκε το 1912.

- Το οικόπεδο είναι παραθαλάσσιο έκτασης 4 περίπου στρεμμάτων.

- Ο κήπος του είναι κατάφυτος και το σπίτι βλέπει και την πόλη της Μυτιλήνης.

- Το οίκημα διαθέτει οκτώ υπνοδωμάτια, εντυπωσιακά σαλόνια και χώρους υποδοχής και διαμερίσματα για το προσωπικό.

- Το σχέδιο συντάχθηκε στην Κωνσταντινούπολη από τον Έλληνα αρχιτέκτονα Ηλιάδη και εκτελέστηκε από τον Μυτιληνιό εμπειρικό αρχιτέκτονα Ασημάκη Φούσκα.

Ο Θρασύβουλος Αλεπουδέλλης

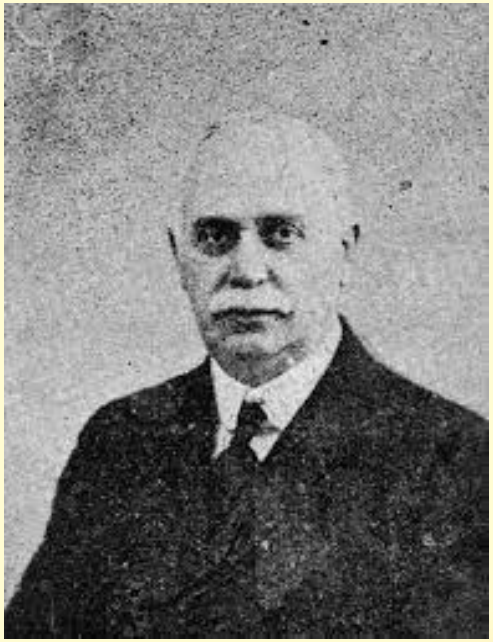

- Τα αδέλφια Αλεπουδέλλη, ο Θρασύβουλος και ο Παναγιώτης, ανήκουν στην τάξη των αυτοδημιούργητων εμπόρων και επιχειρηματιών. Η καταγωγή τους είναι από τον οικισμό Καλαμιάρη που βρίσκεται κοντά στην Παναγιούδα.

- Ο Θρασύβουλος Αλεπουδέλλης φέρεται ως βιομήχανος σαπωνοποιίας με εγκαταστάσεις στον Πειραιά, όπου διέμενε μόνιμα.

- Νυμφεύτηκε την Μαρία Σιφναίου, κόρη της Μυτιληνιάς οικογένειας εμπόρων και επιχειρηματιών της διασποράς και απέκτησε δυο παιδιά.

- Το εργοστάσιο της «Αλεπουδέλης» ήταν από τα πλέον σύγχρονα των πρώτων δεκαετιών του 20ου αιώνα και ήταν παράλληλα μια τεράστια εξαγωγική εταιρεία, αφού το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής εξαγόταν στην Αίγυπτο, την Τουρκία, την Αγγλία και τις ΗΠΑ.

Διαφήμιση σαπουνιού της Σαπουνοποιίας «Αλεπουδέλλη».

Ο Οδυσσέας Ελύτης και η σχέση του με το Θρασύβουλο Αλεπουδέλλη και τη Λέσβο.

- Ο Οδυσσέας Ελύτης (2 Νοεμβρίου 1911 – 18 Μαρτίου 1996) ήταν ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες ποιητές, μέλος της λογοτεχνικής γενιάς του ’30.

- Βραβεύτηκε το 1979 με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας.

- Τα γνωστότερα ποιητικά του έργα είναι το «Άξιον Εστί», ο «Ήλιος ο πρώτος» και οι «Προσανατολισμοί».

- Συλλογές του έχουν μεταφραστεί μέχρι σήμερα σε πολλές ξένες γλώσσες, ενώ πολλά ποιήματά του έχουν μελοποιηθεί.

- Το πραγματικό του όνομα ήταν Οδυσσέας Αλεπουδέλλης.

- Ο Οδυσσέας ήταν γιος του Παναγιώτη Αλεπουδέλλη και της Μαρίας Βρανά από τον Παπάδο Γέρας, δηλαδή ο Θρασύβουλος Αλεπουδέλλης ήταν θείος του.

- Ο νομπελίστας ποιητής γεννήθηκε στην Κρήτη και μετακόμισε μόνιμα στην Αθήνα, λόγω των επαγγελματικών υποχρεώσεων του πατέρα του.
Από μικρή ακόμα ηλικία τα καλοκαίρια επισκεπτόταν το νησί κι έμενε φυσικά στην εξοχική κατοικία του θείου του στη Σουράδα.

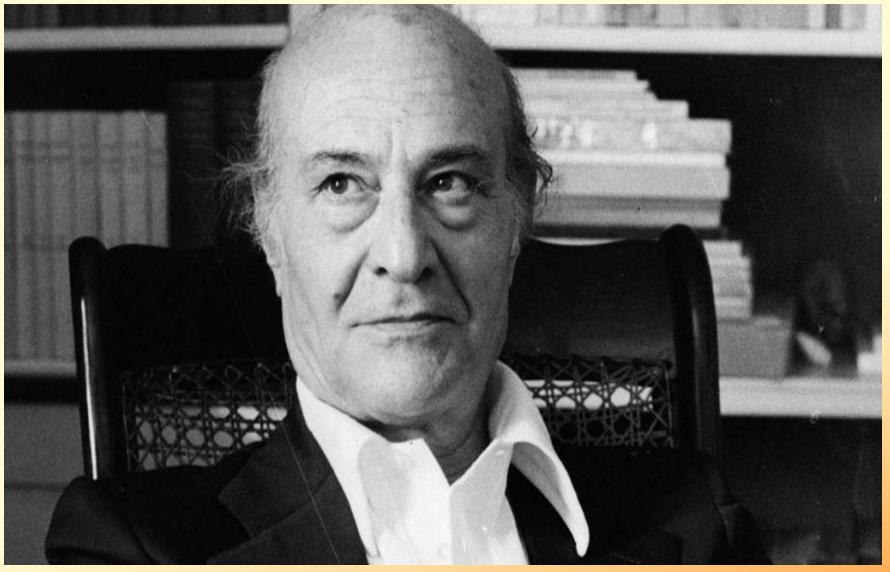

- Έτσι, όπως είναι επόμενο, ανέπτυξε άρρηκτους δεσμούς με τη Λέσβο. Στο λόγο που εκφώνησε αμέσως μετά την απονομή σ’ αυτόν του βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας, αναφέρει χαρακτηριστικά μεταξύ άλλων:

«[..] ένας φίλος μού είχε πει ότι, όταν διαβάζει τα ποιήματά μου, βλέπει τη Μυτιλήνη».

Ο Οδυσσέας Ελύτης αγναντεύει τη θάλασσα από το μπαλκόνι του Αρχοντικού των Αλεπουδέλληδων.

Οι σπουδαίοι φιλοξενούμενοι των Αλεπουδέλληδων

- Ο ζωγράφος Γιάννης Τσαρούχης

- Ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο οποίος υπήρξε φίλος του θείου του ποιητή, αλλά και δικηγόρος των αδελφών Αλεπουδέλλη

- Ο Ναύαρχος Κουντουριώτης

- Ο Στρατηγός Δαγκλής

- Ο Γεώργιος Παπανδρέου, ο οποίος είχε διοριστεί από το Βενιζέλο Νομάρχης Χίου και Λέσβου το 1916.

- Ο Μίκης Θεοδωράκης σε μικρή ηλικία

- Ο Αντρέας Εμπειρίκος

- Ο γνωστός τεχνοκριτικός Στρατής Ελευθεριάδης (Τεριάντ)

«Στον φίλο Θρασύβουλο Αλεπουδέλλη εις ανάμνησιν της αλησμονήτου φιλοξενίας εν Μυτιλήνη 25 Απριλίου - 26 Μαΐου 1916».

«Όαση μέσα σ’ αυτή τη γραφική μιζέρια της Μυτιλήνης είναι η ποιητική συνοικία των επαύλεων και των κήπων. Εκεί, όλα είναι γαλήνη και ομορφιά. Όλα πολιτισμός και τάξη. Έχω γυρίσει όλη την Ελλάδα: πουθενά αλλού δεν είδα τη μαγεία και τον πολιτισμό που έχει η πλευρά αυτή της Μυτιλήνης. Το όνειρο των «κηπουπόλεων» που ονειρεύεται να πραγματοποιήσει η εποχή μας, είναι εκεί μια εξαίσια πραγματικότητα.»

Κώστας Ουράνης, «Οι τρεις όψεις τη Μυτιλήνης», Ταξίδια. Ελλάδα, Αθήνα, Εστία, χ.χ.ε., σσ. 285-286.
(Στον πρόλογο διευκρινίζεται ότι πρόκειται για ταξιδιωτικές εντυπώσεις που γράφτηκαν γύρω στα 1930 και δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα *Ελεύθερον Βήμα*.)

✔ **<u>Διαδικτυακές πηγές:</u>**

https://www.news247.gr/afieromata/anoixame-archontika-mytilinis-epikentro-istorias-theretro-elyti.6705952.html

http://kiourellis.blogspot.com/2017/03/blog-post.html

https://www.tanea.gr/2013/08/04/lifearts/arxontiko-alepoydelli-salonia-anoixta-stin-texni-kai-tin-politiki/

https://www.maxmag.gr/agnosti-ellada/archontiko-elyti-quot-ena-platanofyllo-katamesis-toy-pelagoys-quot/

https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/16038/file0.pdf?sequence=2

in-silencio.blogspot.com

https://www.mytilene.gr/logotexnes/odysseas-elytis-viografiko/

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B4%CF%85%CF%83%CF%83%CE%AD%CE%B1%CF%82_%CE%95%CE%BB%CF%8D%CF%84%CE%B7%CF%82

https://www.lesvosnews.net/articles/news-categories/afieromata/ta-arhontika-tis-mytilinis

https://archive.ert.gr/4740/

https://doi.org/10.12681/osj.24387

https://www.news.gr/oikonomia/business-stories/article/612926/i-ikogeniaki-epichirisi-tou-odissea-eliti-pou-eftiachne-sapounia.html

http://www.mytiliniadialektos.gr/?p=1254

https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/18891/%ce%9c%ce%b5%cf%84%ce%b1%cf%80%cf%84%cf%85%cf%87%ce%b9%ce%b1%ce%ba%ce%b7%cc%81%20%ce%94%ce%b9%ce%b1%cf%84%cf%81%ce%b9%ce%b2%ce%b7%cc%81%20-%20%ce%91%ce%bd%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b1%cc%81%cf%83%ce%b9%ce%bf%cf%82%20%ce%93%cf%81%ce%b7%ce%b3%ce%bf%cc%81%cf%81%ce%b9%ce%bf%cf%82%20%ce%9c%ce%b5%ce%bb%ce%b1%cc%81%cf%82.pdf?sequence=1&isAllowed=y

https://www.protothema.gr/stories/article/687732/oi-seismoi-tis-lesvou-kai-tis-hiou-apo-tin-arhaiotita-mehri-simera/

https://www.greek-language.gr/digitalResources/literature/education/urban/item.html?iid=1168

https://www.lesvosmuseum.gr/geoparko-lesboy

Η ομάδα του Β3 του 4ου Γυμνασίου Μυτιλήνης που υλοποίησε το συγκεκριμένο πρόγραμμα:

- Βαγιάνη Ευστρατία
- Βερβέρη Ταξιαρχούλα
- Δρακούλα Δήμητρα
- Λάγου Ασημίνα
- Λουτραγώτη Δήμητρα
- Μαρσώνη Νίκη
- Τσούρμα Χρυσαυγή

Οι υπεύθυνοι καθηγητές:

- Σάββα Ευστρατία (ΠΕ 02)
- Μπέτζιου Χριστίνα (ΠΕ 86)
- Καρδακάρη Στρατονίκη (ΠΕ 78)
- Χατζηλάμπρου Παναγιώτης (Δ/ της - ΠΕ 86)
- Καραγκίκα Αργυρώ (ΠΕ 08) – εθελοντική συμμετοχή